

بررسی فقهی حلق و تقصیر

در حج و عمره

نویسنده: محمد مجلسی

موسسه انتشاراتی آفتاب کتب

سرشناسه	مجلسی، محمد، ۱۳۵۴-
عنوان و نام پدیدآور	بررسی فقهی حلق و تقصیر در حج و عمره/نویسنده محمد مجلسی.
مشخصات نشر	تهران: آفتاب گیتی، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۲۱۶ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۴۶۵-۱۲-۰
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	حلق و تقصیر (فقه)
موضوع	Halq va Taqsir (Islamic law)*
موضوع	حج عمره
موضوع	Hajj omra*
موضوع	حج
موضوع	Hajj*
رده بندی کنگره	۱۳۹۷ ۴۳۸/۸/BP۱۸۸
رده بندی دیوید	۳۵۷/۳۹۷
شماره کتابشناسی ملی	۵۵۲۴۱۱۰

موسسه انتشاراتی آفتاب گیتی

نشر و پخش همراه: ۰۹۱۲۳۳۴۲۳۶۲

عنوان: بررسی فقهی حلق و تقصیر در حج و عمره

نویسنده: محمد مجلسی

ناشر: موسسه انتشاراتی آفتاب گیتی

طراح جلد: نوژن گرافیک

نشر و پخش: موسسه انتشاراتی آفتاب گیتی

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپخانه: سازمان چاپ و انتشارات

قیمت: ۲۸۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۴۶۵-۱۲-۰

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

۱۵	 مقدمه
۱۷	 بخش اول :
۱۷	 مفاهیم و کلیات
۱۸	 فصل اول : مفاهیم
۱۸	 مفهوم : حلق
۱۸	 الف) در لغت
۱۹	 ب) در اصطلاح
۲۰	 مفهوم : تقصیر
۲۰	 الف) در لغت
۲۰	 ب) در اصطلاح
۲۱	 مفهوم : ضروره
۲۱	 الف) در لغت
۲۲	 ب) در اصطلاح
۲۲	 مفهوم : حاج
۲۲	 الف) در لغت
۲۳	 ب) در اصطلاح
۲۳	 مفهوم : معتمر
۲۳	 الف) در لغت
۲۴	 ب) در اصطلاح
۲۴	 مفهوم : تمتع
۲۴	 الف) در لغت
۲۴	 ب) در اصطلاح
۲۵	 مفهوم : حجه الاسلام
۲۶	 ب) در اصطلاح
۲۷	 مفهوم : تلبید
۲۷	 در لغت
۲۸	 مفهوم : معقوص
۲۸	 در لغت
۲۸	 الف) اقسام حج
۳۰	 ادله اقسام حج
۳۰	 دلیل اول: اجماع

۳۰	اشکالات اجماع محصل
۳۲	اشکالات اجماع منقول
۳۳	دلیل دوم: روایات
۳۵	تقریب دلالت روایت
۳۶	بررسی سند روایت
۳۸	مدلول روایت
۳۸	ب) اقسام عمره
۳۹	ادله وجوب عمره
۳۹	دلیل اول: استدلال به کتاب
۴۰	اشکال
۴۰	اشکال به استدلال
۴۱	دلیل دوم: جمل
۴۱	اشکال استدلال به اجماع
۴۲	دلیل سوم: روایات
۴۲	الف) صحیح زراره بن عبید
۴۲	سند روایت
۴۲	اسناد مرحوم شیخ به موسی بن القاسم
۴۷	تقریب دلالت
۴۹	بخش دوم:
۴۹	حکم حلق و تقصیر در عمره مفرده
۵۰	فصل اول: حکم حلق و تقصیر برای مرد
۵۰	نظریه اول: وجوب تخییری حلق و تقصیر
۵۰	قائلین وجوب تخییری حلق و تقصیر
۵۲	نظریه دوم: استحباب حلق و تقصیر
۵۲	قائلین استحباب حلق و تقصیر
۵۴	ادله وجوب تخییری حلق و تقصیر در عمره مفرده
۵۴	دلیل اول: استدلال به آیه شریفه
۶۰	دلیل دوم: روایات
۶۰	روایت اول: صحیح عبدالله ابن سنان
۶۱	اشکال به مدلول روایت
۶۱	روایت دوم: معاویه بن عمار
۶۲	بررسی سند روایت
۶۲	تقریب استدلال

۶۳	فصل دوم: حکم حلق و تقصیر برای زن
۶۳	گفتار اول: وجوب تقصیر زن
۶۴	ادله وجوب تقصیر زن
۶۴	دلیل اول: اجماع
۶۴	دلیل دوم: سیره قطعی
۶۴	دلیل سوم: روایات
۶۴	روایت اول: ابن ابی عمیر
۷۰	جواب از اشکال مرحوم آقای خویی (ره)
۷۲	روایت دوم: روایت حلبی
۷۵	روایت سوم: روایت جعفری
۷۶	تقریب دلال روایت
۷۶	گفتار دوم: مقدار تقصیر زنان
۷۶	اقوال در مسأله
۷۷	قول پنجم: مقدار اقل
۷۸	ادله حکم مقدار تقصیر زنان
۷۸	روایت اول: مرسله ابن ابی عمیر
۸۲	روایت دوم: صحیح حلبی
۸۴	فصل سوم: حکم حلق و تقصیر برای خد
۸۴	اقوال فقهاء
۸۵	قول مختار
۹۲	فصل چهارم: کیفیت تقصیر در عمره مفرده
۹۲	گفتار اول: اکتفاء ناخن از موی سر در تقصیر
۹۲	اقوال در مسأله
۹۴	قول مختار
۹۴	ادله کیفیت تقصیر
۹۴	روایت دسته اول: روایت معاویه بن عمار
۹۵	روایت دسته دوم: روایت معاویه بن عمار
۹۶	روایات دسته سوم
۹۶	روایت اول: روایت عبد الله بن سنان
۹۶	روایت دوم: روایت حلبی
۹۷	جمع بندی روایات
۹۷	گفتار دوم: آلت تقصیر
۹۸	ادله مربوط به آلت تقصیر
۹۸	روایت اول: روایت معاویه بن عمار

۱۰۱	بخش سوم:
۱۰۱	حلق و تقصیر در حج
۱۰۲	فصل اول: حلق و تقصیر در عمره تمتع
۱۰۲	گفتار اول: حکم حلق و تقصیر در عمره تمتع برای مرد
۱۰۲	قائلین وجوب تقصیر در عمره تمتع
۱۰۳	ادله وجوب تقصیر در عمره تمتع
۱۰۳	دلیل اول: اجماع
۱۰۳	دلیل دوم: روایات
۱۰۳	روایت اول: معاویه بن عمار
۱۰۳	بررسی حدیث
۱۰۴	روایت دوم: عبدالله بن سنان
۱۰۵	روایت سوم: روایت معاویه بن عمار
۱۱۰	مسئله دوم: تعیین و عدم تعیین تقصیر در عمره تمتع
۱۱۰	اقوال در مسئله
۱۱۰	قول اول: عدم تعیین تقصیر در عمره تمتع
۱۱۳	دلیل قول اول
۱۱۳	روایت ابویصر
۱۱۷	قول دوم: تعیین تقصیر در عمره تمتع
۱۱۷	ادله قول دوم
۱۱۷	روایت اول: روایت معاویه بن عمار
۱۱۹	اشکال به عدم جواز حلق
۱۲۰	مسئله سوم: آیا جایز است به جای تقصیر حلق انجام داد؟
۱۲۱	اقوال در مسئله
۱۲۱	قول اول: عدم اجزاء حلق از تقصیر
۱۲۱	ادله عدم اجزاء حلق در عمره تمتع
۱۲۲	دلیل اول: روایات
۱۲۲	روایت اول
۱۲۳	روایت دوم
۱۲۴	دلیل دوم: استصحاب
۱۲۴	قول دوم: اجزاء حلق در عمره تمتع از تقصیر
۱۲۵	ادله اجزاء حلق از تقصیر
۱۲۵	دلیل اول: اجماع

۱۲۵	اشکال
۱۲۵	دلیل دوم: آیه ی شریفه
۱۲۶	دلیل سوم: اصل جواز و اباحه حلق در عمره تمتع
۱۲۶	جمع بندی ادله اجزاء حلق در عمره تمتع
۱۲۶	مسأله چهارم: حکم حلق قسمتی از سر
۱۲۷	اقوال در مسأله
۱۲۷	قول اول: جواز حلق قسمتی از سر در عمره تمتع به عنوان تقصیر
۱۲۸	قول دوم: عدم جواز حلق قسمتی از سر در عمره تمتع
۱۲۸	قول مختار
۱۲۹	مسأله پنجم: حکم معقوص و ملبّد
۱۲۹	قائلین وجوب حلق در معقوص و ملبّد
۱۲۹	ادله وجوب حلق در ملبّد و معقوص
۱۲۹	روایت اول: روایت اسام: سالم
۱۳۳	اشکال محقق خوئی
۱۳۳	روایت دوم: صحیحہ عیسیٰ بن القاسم
۱۳۵	روایت سوم: صحیحہ عمار
۱۳۶	اشکال محقق خوئی
۱۳۷	اشکال بر محقق خوئی
۱۳۸	روایت چهارم: صحیحہ معاویه بن عمار
۱۳۹	وجه اول (مرحوم قهیایی): ترضی و ترحم نجاشی بر او
۱۴۰	وجه دوم (مرحوم خویی): مشایخ نجاشی
۱۴۴	روایت پنجم: ابی نصر بزنتی
۱۴۵	نظریه نهائی
۱۴۶	فصل دوم: حکم حلق و تقصیر در اقسام حج
۱۴۶	گفتار اول اول: حکم حلق و تقصیر در حج تمتع
۱۴۶	نظریه اول: استحباب حلق و تقصیر در حج تمتع
۱۴۶	نظریه دوم: وجوب تخییری حلق و تقصیر
۱۴۷	ادله نظریه دوم
۱۴۷	دلیل اول: قرآن
۱۴۸	دلیل دوم: اجماع
۱۴۹	دلیل سوم: روایات
۱۴۹	روایت اول:
۱۵۰	روایت دوم:
۱۵۳	گفتار دوم: حکم حلق و تقصیر در صروره

۱۵۳	قول اول: وجوب تخیری
۱۵۳	قول دوم: وجوب حلق و عدم اجزاء تقصیر
۱۵۳	قائلین قول اول
۱۵۴	ادله قول اول
۱۵۴	دلیل اول: قرآن
۱۵۵	دلیل دوم: روایات
۱۵۵	روایت اول: روایت حریز
۱۵۷	روایت دوم: مرسله صدوق
۱۶۰	روایت سوم: صحیحہ معاویہ بن عمار
۱۶۱	قول دوم: وجوب حلق و عدم اجزاء تقصیر برای ضروره
۱۶۱	ادله قول دوم: روایات
۱۶۱	روایت اول: روایت ابی سعد
۱۶۳	روایت دوم: موثقہ عمار ساباطی
۱۶۷	روایت سوم: روایت بکر بن خالد
۱۶۸	روایت چهارم: روایت ابو بصیر
۱۷۱	روایت پنجم: روایت ابی بصیر
۱۷۲	روایت ششم: روایت سلیمان بن ابراهیم
۱۷۶	نظریه محقق خوئی
۱۷۷	اشکال به استدلال محقق خوئی
۱۷۸	نظریه نهانی
۱۸۰	گفتار سوم: حکم حلق و تقصیر در معقوص و ملبّد
۱۸۰	ادله حکم حلق در معقوص و ملبّد
۱۸۰	دلیل اول: روایت هشام بن سالم
۱۸۰	دلیل دوم: روایت معاویہ بن عمار
۱۸۱	دلیل سوم: روایت حلبی
۱۸۲	گفتار چهارم: حکم فاقد موی سر
۱۸۲	اقوال فقهاء
۱۸۲	قائلین به استحباب
۱۸۳	قائلین به وجوب
۱۸۳	ادله استحباب
۱۸۳	دلیل اول: اجماع
۱۸۴	ادله وجوب
۱۸۴	دلیل اول: روایت ابی بصیر
۱۸۵	دلیل دوم: روایت زرارہ

۱۸۶	دلیل سوم: روایت عمار الساباطی
۱۸۸	بخش چهارم:
۱۸۸	مکان حلق و تقصیر
۱۸۹	فصل اول: مکان حلق و تقصیر در عمره مفرده
۱۸۹	ادله عدم اعتبار مکان خاص
۱۸۹	دلیل اول: صحیحہ حلبی
۱۹۰	دلیل دوم: روایت معاویہ بن عمار
۱۹۱	دلیل سوم: اصل عملی
۱۹۱	فصل دوم: مکان تقصیر در عمره تمتع
۱۹۱	اقوال فقهاء
۱۹۲	فصل سوم: مکان حلق و تقصیر در حج تمتع
۱۹۲	قائلین به وجوب حلق در منی
۱۹۳	ادله مکان حلق و تقصیر در منی
۱۹۳	دلیل اول: اجماع
۱۹۳	دلیل دوم: روایات
۱۹۳	روایت اول: روایت ابو بصیر
۱۹۶	روایت دوم: روایت عبدالرحمن
۱۹۸	روایت سوم: روایت ابی بصیر
۱۹۸	روایت چهارم: روایت ابی شبل
۲۰۰	روایت پنجم: روایت ابی الصباح الکنانی
۲۰۱	اشکال به وجوب حلق در منی
۲۰۱	روایت اول: روایت ابی بصیر
۲۰۳	روایت دوم: روایت مسمع
۲۰۴	جمع بندی روایات
۲۰۵	فصل چهارم: ارسال موی سر به منی
۲۰۵	قول اول: وجوب ارسال موهای سر به منی
۲۰۵	قول دوم: استحباب ارسال موهای سر به منی
۲۰۵	قائلین به وجوب ارسال موی سر به منی
۲۰۶	قائلین به استحباب ارسال موی سر به منی
۲۰۶	ادله وجوب ارسال موی سر به منی
۲۰۶	دلیل اول: روایت حفص بختری
۲۰۷	دلیل دوم: روایت علی بن ابی حمزه
۲۰۸	دلیل سوم: روایت ابی بصیر
۲۰۹	دلیل چهارم: روایت دوم ابی بصیر

۲۱۰	ادله قائلین به استحباب ارسال مو به منی
۲۱۰	دلیل اول: تمسک به اصل براءت از وجوب
۲۱۱	دلیل دوم: روایات
۲۱۱	روایت اول: روایت ابی بصیر
۲۱۲	روایت دوم: روایت معاویه بن عمار
۲۱۴	بخش پنجم :
۲۱۴	زمان حلق و تقصیر
۲۱۵	فصل اول: زمان حلق و تقصیر در عمره
۲۱۶	ادله زمان حلق و تقصیر در اقسام عمره
۲۱۶	دلیل اول: اجماع
۲۱۷	دلیل دوم: روایات
۲۱۷	روایت اول: صحیح روایت معاویه بن عمار
۲۱۸	روایت دوم: روایت عبدالل بن سنان
۲۱۸	فصل دوم: زمان حلق و تقصیر در حج تمتع
۲۱۸	اقوال در مسأله
۲۱۹	قائلین قول اول
۲۱۹	ادله قول اول
۲۱۹	دلیل اول: روایات
۲۱۹	روایت اول: روایت عبدالرحمن
۲۲۰	روایت دوم: روایت محمد بن حمران
۲۲۲	روایت سوم: روایت عمار ساباطی
۲۲۴	دلیل دوم: اصل عملی
۲۲۴	قائلین قول دوم: جواز تأخیر حلق تا آخر ایام تشریق
۲۲۴	ادله قول دوم
۲۲۶	خاتمه
۲۲۶	وجوب ترتیب در مناسک منی
۲۲۶	اقوال در مسأله
۲۲۶	قول اول: وجوب ترتیب
۲۲۶	قول دوم: استحباب ترتیب
۲۲۷	ادله قول اول
۲۲۷	دلیل اول: استدلال به کتاب
۲۲۸	دلیل دوم: استمرار سیره متشرعه عملاً و اعتقاداً
۲۲۸	دلیل سوم: روایات

۲۲۸	روایت اول: روایت جمیل بن دراج
۲۲۹	روایت دوم: روایت عمار ساباطی
۲۳۰	روایت سوم: روایت علی بن الحسن الطاطری
۲۳۱	روایت چهارم: صحیحہ اعرج
۲۳۱	روایت پنجم: روایت جمیل بن دراج
۲۳۲	ادله قائلین به استحباب
۲۳۲	دلیل اول: روایت عبدالله بن سنان
۲۳۳	دلیل دوم: احمد بن محمد بن ابی نصر
۲۳۵	جمع بندی روایات
۲۳۹	پیوست
۳۰۳	منابع

در این کتاب حکم فقهی حلق و تقصیر در انواع و اقسام حج و عمره مورد بحث و بررسی قرار گرفته است و مهمترین بحث در این تحقیق، اثبات لزوم و عدم لزوم و وجوب تخییری و یا تعیینی حلق و تراشیدن سر در حج تمتع و اقسام حج می باشد که با بررسی سندی و دلالتی روایات و اقوال فقهاء نسبت به این مسأله اظهار نظر شد، البته مسأله حلق و تقصیر و احکام مربوط به آن در اقسام حج و عمره از حیث وجوب و عدم وجوب آن و در صورت وجوب، بیان وجوب تعیینی و تقصیری هر کدام در این رساله مورد اشاره و توضیح قرار گرفت.

آنچه از مباحث عنوان این مسأله و بررسی ادله و به خصوص روایات بدست آمده است این است که در عمره تمتع الزاماً تقصیر واجب است و جایز نیست که حلق انجام شود، لکن انجام دادن حلق یا تقصیر در عمره مفرده وجوب تخییری دارد و در حج تمتع اگر چه ادله ای در این زمینه آمده است مختلف است، لکن به مقتضای جمع بین روایات و ملاحظاتی بر رجحات روائی حکم به وجوب تخییری حلق می گردد البته در صروره و ملبد و معقوص واجب است که حلق انجام دهند.

از طرفی نسبت به مکانی که باید حلق و تقصیر در حج و عمره صورت گیرد؛ نسبت به مکان حلق در اقسام حج از جمله در حج تمتع، باید در مکانی حلق پیدا کند، لکن تقصیر در عمره در هر مکانی که بعد از سعی بین صفا و مروه واقع شود جایز می باشد، و در رابطه با زمان حلق و تقصیر در حج و عمره بحث شد و معلوم گردید که در عمره زمان خاصی معتبر نیست اما در حج تمتع، زمان حلق و تقصیر در روز عید قربان است، در پایان در ضمن خاتمه اشاره شد که ترتیب بین اعمال منی واجب است و در صورت علم و عمد باید ترتیب رعایت گردد.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و الصلوة و السلام على أشرف الأنبياء و المرسلين،
حبيب إله العالمين، أبى القاسم المصطفى محمد و على آله الطيبين
الطاهرين المعصومين سيّما بقيّة الله فى الارضين روحى و أرواح العالمين
لتراب مقدمه الفداء.

www.ketab.ir